

Nr 582

Av herr Gustavsson i Alvesta m. fl., om viss ersättning i samband med skyddsåtgärder mot atomolycka.

De riskmoment som hanteringen i industriella och kommersiella sammanhang av atombränslen och annat radioaktivt material inrymmer, kräver att effektiva skyddsåtgärder vidtages. Om detta torde nu allmän enighet råda. Kravet på effektiva skyddsåtgärder får emellertid inte undanskymma det faktum, att olycksriskerna ändock är så svårbedömbara att den beredskapslagstiftning som är erforderlig i sammanhanget bör vara så smidigt anpassbar som möjligt. Enligt den s. k. atomansvarighetslagen, som antogs av 1960 års riksdag, kan vid atomolycka anspråk ställas på anläggningsinnehavaren om egendom blivit radioaktivt förorenad. Anläggningsinnehavarens skadeståndsansvar är dock begränsat. Utanför detta ansvar kan sägas ligga förluster, som tillfogas allmänheten till följd av att länsstyrelse för säkerhets skull påbjuder utrymning av område som ligger i farozonen, men som senare visar sig inte ha blivit belagt med radioaktivitet i hälsofarlig mängd. Till dessa fall kan även räknas förluster som åsamkats jordbruksbefolkningen för den händelse länsstyrelse inom här avsett område skulle förbjuda försäljning av mjölk eller andra livsmedel.

I dessa fall torde förfarandet i realiteten bli att riksdagen i varje särskilt fall får ta ställning till ersättningsfrågan liksom fallet är vid större katastrofer. Detta torde emellertid i längden vara ett otillfredsställande förhållande. I takt med att atomkraftens användning blir allmännare måste det för befolkningen i närheten av atomanläggningar och förmodligen i en tämligen snar framtid även i närheten av hamnar, som kommer att angöras av atomdrivna fartyg, vara ett klart otillfredsställande förhållande att inte skadeståndsfrågorna är klarlagda i här berört avseende. Ersättning enligt särskilt beslut av riksdagen är dock i och för sig en extraordinär åtgärd och utgör inte den direkta garanti redan vid anläggningens uppförande, som ett generellt beslut om statsmakternas ansvar i detta sammanhang måste sägas utgöra från den enskilda människans synpunkt.

Enligt vår mening bör därför denna fråga snarast bli föremål för närmare utredning. Det kan inte vara tillfredsställande att avvakta en tidpunkt då atomkraften på olika områden av samhällslivet blivit en allmän företeelse. I denna fråga ligger även ett psykologiskt moment som inte får förbises. För de bygder där atomanläggningar kommer till utförande och även i anslutning till hamnar som i en framtid kan tänkas bli angjorda av atomdrivna fartyg kommer uppenbarligen säkerhetsfrågorna att betraktas som synnerligen betydelsefulla för befolkningen. Ett grundläggande krav i detta sammanhang är även att ersättningsfrågan i hela dess vidd är klarlagd.

Förhållandena kommer annars från befolkningens synpunkt att fullt berättigat betraktas som i viss mån osäkra. Detta kan för såväl den enskilda som för kommunen få svåröverblickbara konsekvenser.

Med stöd av det ovan anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av grunderna för ersättning av förluster å enskild egendom, som uppstått genom av myndighet beslutade skyddsåtgärder mot atomolycka och som inte omfattas av anläggningsinnehavarens skadeståndsansvar, i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1961

Rune Gustavsson

i Alvesta

Emil Elmwall

Harry Wahrendorff

Sven Vigelsbo

Nr 583

Av herr Hedlund m. fl., om rätt till änkepension enligt folkpensioneringslagen i vissa fall.

(Lika lydande med motion nr 499 i Första kammaren)

Vid 1960 års riksdag beslöts en rad ändringar i folkpensioneringslagen innebärande väsentliga förbättringar bl. a. i fråga om änkepensioneringen. Sålunda erhåller, enligt denna lag, alla som blir änkor efter den 1 juli 1960 utan behovsprövning full ensamstående pension, om de antingen vid änkeblivandet uppnått 50 års ålder eller har barn under 16 års ålder. För dem som vid änkeblivandet är mellan 36 och 50 år, utan att ha barn under 16 år, utgår reducerad pension.

Änka som tilldelas full pension på grund av förekomsten av barn under 16 års ålder får, då yngsta barnet uppnått 16 års ålder, behålla full pension om hon då är 50 år eller äldre. Om vid yngsta barnets 16-årsdag änkan ej uppnått 50 års ålder reduceras pensionen genom 15-årsregeln.

De som var änkor vid lagens ikraftträdande den 1 juli 1960 erhåller pension efter i princip samma grunder med den viktiga skillnaden att för dessa änkor, vilka under en betydande tid framöver är det dominerande antalet, inkomstprövas pensionen. Även om i många fall detta kan synas hårt torde det vara nödvändigt på grund av den väldiga kostnadsökning för folkpensioneringen som skulle uppstå om alla änkor över 36 års ålder omedelbart skulle få pension utan behovsprövning. En viss uppmjukning av inkomstprövningen är också att hoppas på efter förra riksdagens beslut om utredning i denna fråga.